

Hanus
Andreassen
ummælir

Nögvir spurningar fara gjögnum hugan, tá tú situr við hesi bókini framman fyri tær. Tú spyrst til dømis teg sjálfvan, hvat — innast inni — er rótin til skaldskapin hjá Janusi. Eftir at hava vígð mong svar, situr tú eftir við einum: Undir hansara bestu yrkingum býr eitt heimloysi so djúpt, at tað er næstan eitt livsgrundarlag.

Blaðungur varð Janus skryktur upp úr sínum egna umhvøvi og settur í ein fremmandan skúla, hvar hann ikki las — og nóg illa hoyrði — sitt egna móðurmál. Hann var ein komandi akademikari — og gerandisdagurin hjá pápa og mammu hansara var skjótt hinumegin eina gjögv. Mammuna misti hann 16 ára gamal. Hann varð sendur burtur í eitt fremmant land, áðrenn hann kendi sitt egna. Hann fekk konu og dóttur, men var framvegis í útleigd og kom ongantið at ognast gleðina við at vaksa og víðkast sum menniskja saman við teimum — og í samljóði við land sitt og mentan sína. Og tá hann endiliga skuldi royna at festa rót aftur í heimlandi sínum, var hann harðliga hildur í dyr. Fyri ein part kundi hann takka sær sjálvum fyri hetta. At gjørt hann til pinslarvát hevði ikki verið at tænt sannleikanum.

Summi menniskju hava eitt hegni til at seta fót fyri seg sjálfvan, sum bara kann kallast virtuost. Amerikanski yrkjarin Edgar Poe var ein av hesum slagnum. Poe, sum var ógvuliga fátækur, fekk ein dagin møguleika at fáa alment starv. Tað einasta, ið kravdist, var, at hann fór í »audiens» hjá amerikanska forsetanum, John Tyler. Tá ið Poe kom fram, var hann fullur — og frakkin á ranguni. So har fór tann tjansurin! Janus var ikki ólíkur Poe. Tað sigst, at hann einaferð sum ungur arbeiddi hjá einum sakforara, ið var dulur. Janus kom brestandi inn á skrivstovu hvønn morgun við orðunum: — Goddag Hr. Døvesen! Ein dagin Janus kom inn, bragdligur sum vænt, og bar sína næstan rituella morgunheilsan fram, hevði Døvesen fingið hoyriapparat. So var tann lærutiðin av! Um henda søgan er sonn, veit eg ikki. Men hon sigur nakað satt um Janus. Hendingar av hesum slag vóru ikki fáar í hansara livi.

Tær bestu yrkingarnar hjá Janusi eru ein roynd at fáa alt aftur, hann hevði mist, tær eru smyrsl, endurskapanarskaldskapur av reinasta slag. Tankin um orðið, ið endurspeglar alt og hýsir øllum, er gamal, tú finnur hann víðahvar. Í *Parabola del palaeio*, líknislinum um slottið, fortelur argentinarin Jorge Luis Borges um yrkjaran, sum við einum orði endurskapti keisarans ófatiliga glasiliga slott, so at alt var har, í orðinum, hvørt litbrigdið, sjálvt mynstrini á borðiskunum í keisarans holl. — Tú hevur stolið slott mitt! segði tann guli keisarin, og yrkjarin var hálshøgður.

FLAGGSKIPIÐ

— í tí prýðiliga flotanum av virðismiklum bókum, sum Mentunargrunnurin hevur givið út tey seinastu árin skrivar Hanus Andreassen m.a. í ummæli av bókini »J.H.O. Djurhuus: Yrkingar 1898—1948«

Við sínum bestu yrkingum »stjól« Janus tað, ið var gloppið honum av hondum. Tað føroyska málið, sum hann tosaði stak illa, glögvði í yrkingum hansara. Og so alt hitt, hann hevði mist — mamman, fosturlandið, trúgv, heim, dreyrnir — alt fekk sína uppreisn í skaldskapi hansara, stóð og lýsti, onkustaðni millum longsul og ómøguleika, kærleika og lognbra. Sjálvst tðina, ta fúkandi, roynir hann at fanga:

Hvat breyt eg í fjarliðu öld?
Áðrenn sól røkk suður, varð kvöld,
áðrenn hásummar, heystarstund kæld.

Sum veingjadun fylgjanna fjöld:
Hvi drálar tú? Flyt tini tjöld,
tín dagur at enda, er kvöld.

So fluttu vit öld eftir öld,
og Karon fekk síni gjöld,
ársskurðin, tá komið var kvöld.

— — —
Lat sirma á skuggalands tjørnum
við smilum frá sovandi børnum —
sum gullbrots frá glampandi stjørnum.

Ein yrking sum henda — um tíðarinnar melankoli — kann fáa ein at kúlpa. Seinasta ørindið fær teg at hugsa um, at Janus átti seks systkin, ið øll doyðu smá. Endurskapan og uppreisn, eisini her? Hver veit?

Tað slepst ikki undan, at ein eisini kemur at hugsa um Elsu Mariu, mammu Janusar, tá ein lesur hesa bók. Áðrenn hon fekk Armingarð, ið var elst av teimum 5 systkjunum, bar hon seks børn undir belt, ið øll doyðu smá. Eisini verður sagt, at hon skuldi vera ógvuliga vitug. Nögv annað vita vit (veit undirritaði) ikki um hana. Men hetta er ikki so lítið. Eingin ivi er um, at hon hevur verið Janusi og Hans Andriasi ein eggjan fyri livið. Í »Meg minnst, tá eg var lítill« hjá Hans Andriasi og »Útleigd« hjá Janusi — báðar perlur í bókmentum okkara — stendur hon bjørt. Og Janus vígdi henni umseting sína av Ilionskvæðinum. Hon doyði longu í 1897.

Leikum og lærdum er henda bók ein fongur. Eingin ivi er um, at hon verður ein klassikari í føroyskum bókmentum, sum eitt nú Svabo: Indberetninger,

J.H.O. DJURHUUS
YR KINGAR
1898-1948

Gamlar Gøtur, Greinir og ritgerðir. At lesa yrkingarnar í tíðarraðfylgju, við tíðarfestingum, er ein fyrimunur hjá teimum, sum hava áhuga fyri livi Janusar. Viðmerkingarnar eru hentar og varpa — saman við t.d. greinunum hjá Hans Reusch í BRÁ — ljós á sambandið millum liv og skaldskap Janusar. Aftast í bókini finna vit nógva áhugavert tilfar, m.a. nakrar greinir úr útsæta og greinina »Um vit er svørð« eftir Hanus Debes Joensen. Henda seinasta greinin er eftir mínum tykki besta — og best skrivaða — lýsing av Janusi, sum finst á føroyskum.

Eg skal ikki dylja fyri, at henda bók hevði verið ein uppafur stórri fongur, um hon — sum av fyrstan tíð ætlað — hevði havt ein inngang, ið gav lesaranum eina heildarmynd av livi og skaldskapi Janusar, og sum bygd á tað nógva tilfar, sum tey seinastu árin er komið undan kavi um hetta evni.

Christian Matras hevur nógva rós uppi-borið fyri hetta stórvingna verk

Christian Matras hevur nógva rós uppi-borið fyri hetta stórvingna verk. Hvussu mótumikið og putlut tað hevur verið, skilja bara tey, ið sjálf hava fingist við arbeiði av hesum slag. Anfinnur Johansen og Jógvan í Lon Jacobsen hava greitt handritið til prentingar, eitt risa-arbeiði, ið teir hava gjørt væl og virðiliga. Sum prentlutur er bókina sjáldsama vøkur og prýðilig.

Í tí prýðiliga flotanum av virðismiklum bókum, sum Mentunargrunnurin hevur givið út tey seinastu árin, er henda bókina flaggskipið.

Hanus Andreassen

J.H.O. Djurhuus: Yrkingar 1898—1948
438 bls. Kostnaður: 340 kr.
Útg: Mentunargrunnur Studentafelagsins.

Motiónsrenning í Havn í dag

Hjartafelagið skipar í dag kl. 14 fyri motiósrenning í Havn.

Tað ber til at velja millum at renna 6 ella 10 kilometr. Men tað er ikki neyðugt at renna allan vegin, tú kanst eisini ganga.

Tey, sum luttaka fáa øll skreytlað, og drigið verður eisini millum allar luttakararnar um ymsar vinningar.

Høvi verður eisini at fáa blóðtrýstið mál

undan og/ella eftir renningina.

Hjartafelagið mælir øllum til at koma við til motiósrenningina, tí motiós er góð fyribyrg-

ing móti hjartasjúku. Luttakararnir skulu møta í ÍSF-húsinum klokkan 13.30, og renningin byrjar klokkan 14 við ÍSF-húsið.

Lýsið í **sosíalínunum**